جمعية خدمة المحتوى الإسلامي باللغات

ضيوف الرحمن
hajjumrh.com

د سفر آداب او احکام

بشتو

پښتو

ضيوف الرحمن
hajjumrh.com

شركاء التنفيذ :

دار الإسلام | بيان الإسلام | رواد التراجم | المحتوى الإسلامي

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص

Tel : +966 50 244 7000
info@islamiccontent.org
Riyadh 13245-2836
www.islamiccontent.org

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين.

أما بعد:

دا د سفر د آدابو او احکامو په اړه يو لنډ پيغام دی چې هڅه مو کړې ډيرى هغه مسائل بيان کړو چې مسافر ورته اړتيا لري.

موږ له الله جل جلاله څخه سوال کوو چې خاص د خپلې رضا لپاره يې وګرځوي او عامو مسلمانانو ته پرې ګټه ورسوي.

په (بېلابېلو) ژبو د اسلامي محتوا د خدماتو د ټولنې علمي کمېټه

لومړی: د سفر آداب

هر څوک چې د حج یا نورو عبادتونو لپاره سفر کوي، باید لاندې چارو ته پاملرنه وکړي:

١

١. کـه چیرې لارې ډېرې وي، نو باید د وخـت، سپارلۍ، ملګري او لارې په اړه لـه الله تعالی څخـه لارښـوونه وغواړي (استخاره وکړي) کـه چېرې لارې ګنـې وي، او پـه دې اړه باید لـه تجربـه لرونکـو او نېکانـو خلکـو سره مشوره وکړي، او پـه حج او عمـره کې له شـک پرتـه چې خېر دی. د استخارې طریقه دا ده چې دوه رکعتـه لمونـځ وکړي او بیـا لـه پیغمبر صلـی الله علیه وسلم څخه په نقل شوو الفاظو دعا وغواړي.

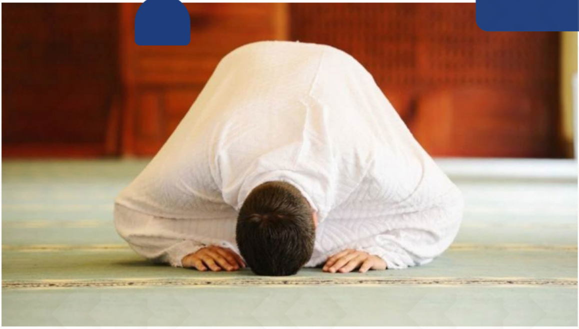

٢

په حج او عمره کوونکي واجب دي چې قصد يې د الله تعالی رضا او هغه ته ځان نږدې کول وي او دا چې بايد له دنيوي ګټو، وياړ، لقبونو ترلاسه کولو، يا ځان ښودني او شهرت غوښتنې څخه ځان وساتي،

ځکه دا د عمل د بربادېدو او نه قبليدو لامل ګرځي،

الله تعالى فرمايلي:

(قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلاً صَالِحًا وَلا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا)

(تـه (دوی تـه) ووايـه: بېشـکه همدا خبره ده چې زه يواځې ستاسو په شان بشر يم، ما ته وحي کيږي چې بېشـکه ستاسـو معبود يواځې يو معبود دی، نو هغه څوک چې د خپل رب د ملاقات تمه لري، هغه دې نېک عمل وکړي او د خپل رب په عبادت کې دې هيڅوك نه شريکوي).[الکهف: ١١٠]

او په قدسي حديث کې راځي:

«أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ فِيهِ مَعِي غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ»[1]

«زه له شرک نه تر ټولو ډېر بې حاجته شريکوال يم، نو څوک چې يو عمل وکړي، په هغه کې بل څوک زما سره شريک کړي؛ زه به هغه کس او د هغه شرک پرېږدم».[1]

(1) مسلم په (٢٩٨٥شميره) روايت کړی.

٣

حج او عمره کوونکی باید له سفر نه وړاندې د عمرې او حج په احکامو ځان پوه کړي، او مخکې له دې چې سفر وکړي حکمونه یې زده کړي، تر څو ترې کوم واجب پاتې نه شي یا حرام ونه کړي، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ»[2]

«چا ته چې الله تعالی د خیر اراده وکړي، هغه ته په دین کې پوهه ورکوي».[2]

٤

حج او یا عمره کوونکی باید د حج او عمرې لپاره حلالې پیسې غوره کړي. ځکه چې الله تعالی پاک دی او یوازې هغه څه مني چې پاک وي؛

او ځکه چې حرامې پیسې د دعا د نه قبلېدو لامل ګرځي.

٥

باید له ټولو ګناهونو او سرغړونو توبه وباسي او که د خلکو حقونه ورسره وي ببرته یې وروګرځوي او ځانونه ترې خلاص کړي، هغه که جنس وي یا مال او یا بل څه.

٦

مسافر ته مستحب دي چې د هغه څه په اړه وصیت ولیکي چې څه یې د چا سره دي یا د چا څه ورسره دي، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ»[3]

«مسلمان ته نه ښایي چې د وصیت کولو لپاره یو څه ورسره وي، او دوه شپې له وصیت لیکلو پرته تېرې کړي»[3]

---

(2) بخاري په: (٢٧٣٨)، او مسلم په: (١٦٢٧) شمېره روایت کړی.
(3) أبو داود په: (٤٨٣٣) شمیره روایت کړی.

او يو څوک دې پر ګواه کړي، پورونه دې خلاص کړي، امانتونه دې خپلو خاوندانو ته وسپاري يا دې له خاوندانو اجازه واخلي چې ورسره پاتې شي.

٧

د مسافر لپاره مستحب دي چې د يو ښه ملګري د غوره کولو هڅه وکړي، او داسې يو څوک د ملګرتيا لپاره وټاکي چې د شرعي زده کړو زده کوونکى وي؛ دا د هغه د برياليتوب او په سفر، حج او عمره کې له غلطيو څخه د ژغورل کېدو لامل ګرځي،

دليل يې د رسول الله صلى الله عليه وسلم دا قول دى چې فرمايي:

«الرَّجُلُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ مَنْ يُخَالِلُ»[4]

"سړى د خپل ملګري د دين پيروي کوي، نو په تاسو کې دې څوک وګوري چې له چا سره خالصه ملګرتيا کوي»[4]

او د رسول الله - صلى الله عليه وسلم- دا وينا:

«لَا تُصَاحِبْ إِلَّا مُؤْمِنًا وَلَا يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلَّا تَقِيٌّ»[5].

«يوازې د مؤمن ملګرتيا کوه، او ستا خواړه دې يوازې تقوا دار وخوري»[5].

---

(4) أبو داود په: (٤٨٣٢) او ترمذي په: (٢٣٩٥) شمېرو روايت کړى.

(5) طبراني په: (٨٢٣) شمېره روايت کړى.

٨

مسافر تـه مستحب دي چې د خپلـي کورنۍ، خپلوانو، ګاونډيانو او ملګرو سره مخه ښه وکړي،

رسـول الله صلـى الله عليـه وسـلم فرمايلـي:

«مَنْ أَرَادَ أَنْ يُسَافِرَ فَلْيَقُلْ لِمَنْ يُخَلِّفُ: أَسْتَوْدِعُكُمُ اللَّهَ الَّذِي لَا يُضِيعُ وَدَائِعَهُ»[6]

«څـوک چـې د سفر اراده ولـري، هغـه دې خپلو شـاته پاتـې کسـانو تـه ووايـي: پـر هغـه الله مـو سـپارم چـې ورسـپارل شـوي امانتونـه ورسـره نـه ضايـع کيږي»،[6]

او د رسـول الله صلـى الله عليـه وسـلم پـه ملګـرو کـې بـه چې چا سفر کاوه نو پـه مخه ښـه کې بـه يې ورتـه ويل:

«أَسْتَوْدِعُ اللهَ دِينَكَ وَأَمَانَتَكَ وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ»[7]

«زه سـتا ديـن، امانـت او د کار پايلـې الله تـه سـپارم»،[7]

او هغـه صلـى الله عليـه وسـلم بـه هغـو مسـافرو تـه چـې لـه هغه څخه به يې د وصيت غوښتنه کوله ويل:

«زَوَّدَكَ اللَّهُ التَّقْوَى، وَغَفَرَ ذَنْبَكَ، وَيَسَّرَ لَكَ الْخَيْرَ حَيْثُ مَا كُنْتَ»[8]

«الله تعالـى دې تقـوا توخـه وګرځـوه، ګناهونه دې وبخښـه، او ستا لپاره دې نيکي اسانه کړي په هر ځای کې چې ياست»[8]

---

(6) أحمد پـه خپل مسند کي پـه: (۴۵۲۴) شميره روايت کړی.

(7) ترمذي پـه: (۳۴۴۴) شميره روايت کړی دی.

(8) أحمد پـه خپل مسند کي پـه: (۹۷۲۴) شميره روايت کړی.

او یو سړی رسول الله صلی الله علیه وسلم ته راغی چې د سفر اراده يې درلوده، ورته یې وویل: ای د الله رسوله! وصیت راته وکړه، هغه ورته وویل:

«أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللهِ، وَالتَّكْبِيرِ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ» فَلَمَّا مَضَى قَالَ: « اللَّهُمَّ ازْوِ لَهُ الْأَرْضَ، وَهَوِّنْ عَلَيْهِ السَّفَرَ».[9]

«د الله تعالی څخه په ویرېدلو درته سپارښتنه کوم، او په هر لوړ ځای د پورته کېدلو پر مهال د تکبیر ویلو»، کله چې ولاړ، نو ويې ويل: «ای الله! ځمکه ورته راغونډه کړې (سفر یې لنډ کړې) او سفر ورته اسانه کړې».[9]

٩

په سفر کې به له ځان سره زنګ (ګونګرو)، د موسیقی الآت او سپی نه وړي؛

دلیل یې د ابو هریره رضی الله عنه حدیث دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«لَا تَصْحَبُ الْمَلَائِكَةُ رُفْقَةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ».[10]

«ملایکې د هغې ډلې ملګرتیا نه کوي چې سپی یا زنګ پکې وي».[10]

(9) مسلم په: (۲۱۱۳) شمیره روایت کړی.

(10) بخاري په: (۲۵۹۳)، او مسلم په: (۲۷۷۰) شمېره روایت کړی.

١٠

كه له يوې ښځې يې زياتې درلودې او غوښتل يې چې يوه يې له ځان سره په سفر کې ملګرې کړي، نو تر منځه دې قرعه واچوي، د هرې يوې قرعه چې راووته همغه دې له ځان سره بوځي؛

دليل يې د عائشې رضي الله عنها حديث دی چې فرمايي:

«كَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم: إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ، فَأَيَّتُهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ».(11)

«کله چې به رسول الله صلی الله علیه وسلم غوښتل سفر وکړي، نو د خپلو میرمنو ترمنځ به يې قرعه واچوله، د هر چا قرعه به چې راووته، هغه به يې له ځان سره وړله».(11)

١١

که چیرته امکان ولري، د پنجشنبې په ورځ دې د ورځې په پیل کې سفر وکړي،

دليل يې د رسول الله صلى الله عليه وسلم عمل دی. کعب بن مالک رضی الله عنه فرمایلي:

«لَقَلَّمَا كَانَ رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم يَخْرُجُ إِذَا خَرَجَ فِي سَفَرٍ إِلَّا يَوْمَ الْخَمِيسِ».(12)

«رسول الله صلی الله علیه وسلم به ډېر کم د پنجشنبې له ورځې پرته په سفر ووت».(12)

(11) بخاري په: (۲۹۴۹) شمیره روایت کړی.

(12) أبو داود په: (۵۰۹۴) شمیره روایت کړی.

١٢

ورته مستحب دي چې د سفر او يا بل څه لپاره له كور څخه د وتلو پر مهال مسنونه دعا وغواړي او د وتلو پر مهال دې ووايي:

«بِسْمِ اللَّهِ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ، وَلا حَوْلَ وَلا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ، اللَّهمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ، أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَّ، أَوْ أَظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ».(13)

«د الله په نوم، زه په الله توكل كوم، ځواک او قوت نشته مګر په الله، الهی! زه تا ته پناه وړم له دې چې لاروركی شم، يا مې بل څوک بې لارې كړي، يا څوک وښويوم، او يا زه اوښويولی شم، يا ظلم وكړم، او يا ظلم را سره وشي، يا خلكو ته ضرر او نقصان ورسوم، يا را ته ضرر راورسولی شي او چې زه د جهالت كار وكړم او يا زما سره وشي».(13)

١٣

ورته مستحب دي چې د سفر دعا ووايي؛

كله چې په خپلې سپرلۍ، موټر، طياره او يا بل ډول سپرلۍ سپريږي نو ودې وايي:

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ ثُمَّ يَقُولُ: {سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ} [الزخرف: ١٤] اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَى، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَى، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا السَّفَرَ، وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعْثَاءِ(14) السَّفَرِ، وَكَآبَةِ المنظرِ(15)، وسوء الْمُنْقَلَبِ(16) فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ..»(17)

"الله لوی دی، الله لوی دی ، الله لوی دی. پاكي ده هغه ذات لره چې زموږ لپاره يې دا (سپرلۍ) تابع كړې ده، حال دا چې موږ د هغې مهاروونكي نه وو، او بېشكه موږ خاص خپل رب ته خامخا بېرته ورتلونكي يو. (الزخرف سورت ۱۴ آيت). يا الله په دې سفر كی ستا څخه د نيكيو، تقوا او هغه عمل سوال كوو چې ستا خوښ وي، يا الله موږ ته دغه سفر آسانه كړې، او د دې سفر اوږد والی له موږ څخه لرې كړې، اې الله ته په سفر كې ملګری او په كور كی سرپرست يې، اې الله زه تا ته پناه دروړم د سفر له سختيو (۱۴) له زړه بوګنوونكي منظر (۱۵) او كور ته د ستنيدو پر مهال له ناوړه پېښې څخه (۱۶) په مال او اولاد كې...»(۱۷)

---

(14) د خفګان او ماتېدو له امله ناوړه حالت . الإفصاح عن معاني الصحاح (۴/ ۱۸۴).

(15) (المنقلب): راګرځيدل. الإفصاح عن معاني الصحاح (۴/ ۲۸۴).

(16) أحمد په خپل مسند كې په: (۶۳۷۴) كې روايت كړی.

(17) أحمد په خپل مسند كې په: (۶۳۷۴) كې روايت كړی.

۱۴ ورته مستحب دي چې یوازې له ډلې پرته سفر

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْوَحْدَةِ مَا أَعْلَمُ مَا سَارَ رَاكِبٌ بِلَيْلٍ وَحْدَهُ».[18]

«که خلک د یوازې والي په اړه په هغه څه پوهیدی چې زه پرې پوهیږم، نو هېڅکله به څوک د شپې لخوا یوازې په سپرلۍ نه و سپور شوي».[18]

(18) أبو داود په: (۲۶۰۸) شمیره روایت کړی.

١٥

د دې لپاره چې د مسافرو يووالى او اتفاق وساتل شي او په څواکمنتيا سره خپلې موخې تر لاسه کړي نو په خپلو کې دې يو تن پر ځان آمر وټاکي،

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي:

«إِذَا خَرَجَ ثَلَاثَةٌ فِي سَفَرٍ فَلْيُؤَمِّرُوا أَحَدَهُمْ»[19].

«کله چې په سفر درې نفره وځي، نو يو دې پکې مشر وګماري»[19].

---

(19) أحمد په خپل مسند کې په: (۱۷۷۳۶) شميره روايت کړی.

١٦ باید د هغو اطاعتونو ترسره کولو ته لیواله وي چې الله تعالی پرې امر کړی او له حرامو څخه ځان وساتي او دا چې ځان په ښو اخلاقو سمبال کړي، له هغو کسانو سره مرسته وکړي چې همکارۍ او مرستې ته اړتیا لري او هغو خلکو ته علم ورزده کړي چې غوښتونکی یې وي او اړتیا ورته لري،

په خپل مال کې سخي وي او د خپل ځان او خپلو ورنو په ګټه او د هغوی د اړتیاوو د پوره کولو لپاره یې وکاروي.

١٧ په کار ده چې د سفر لګښتونه او اړتیاوې زیاتې چمتو کړي،

ځکه کیدی شي اړمن شي او چارې بدلې شي.

١٨ په کار ده چې په دې ټولو چارو کې تنده پراخه وساتي،

او هڅه وکړي چې د ملګرو په زړونو خوښی وردننه کړي؛ تر څو خلکو کې ځای او محبوبیت پیدا کړي.

١٩ هغه باید د خپلو ملګرو پر جفا او د نظر سره یې د هغوی پر مخالفت صبر وکړي او په نرمۍ ورسره چلند وکړي، او ښه چلند ورسره کوي، ترڅو یې په منځ کې درناوی وشي او په درنه سترګه ورته وګوري.

٢٠ کله چې مسافر په یو ځای کې استوګن شي، ورته مستحب دي چې سره یو بل ته نږدې نږدې شي،

د رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرام به چې کله په کوم ځای کې استوګن شول نو په درو او خوړونو کې به سره خواره واره شول نو

رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:

«إِنَّ تَفَرُّقَكُمْ فِي الشِّعَابِ وَالْأَوْدِيَةِ إِنَّمَا ذَلِكُمْ مِنَ الشَّيْطَانِ»،[20]

«په دې ناونو او خوړونو کې ستاسو خواره واره کېدل په تاسو کې د شیطان کار دی»،[20]

نو بیا به سره یوبل ته نږدې نږدې کېدل، تر دې چې که یو ټادر به دې پرې خپور کړ، تولو ته رسېده.

٢١ کله چې په سفر او یا بل څه کې په یو ځای کې استوګن شي،
ورته مستحب دي چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په ثابته دعاګانو سره دعا و غواړي:

(20) مسلم په (١٧٠٨) شمیره روایت کړی.

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ»[21]؛

«د الله په بشپړو کلمو سره پناه نیسم د هر هغه شي له شر څخه چې هغه پیدا کړی دی؛[21]

او هغه صلی الله علیه وسلم به هغو مسافرو ته چې له هغه څخه به یې د وصیت غوښتنه کوله ویل:

۲۲

رته مستحب دي چې په لوړو ځایونو د پورته کېدو پر مهال (الله اکبر) او ټیټو ځایونو او کندو ته د ښکته کېدو پر مهال: (سبحان الله) ووایي، جابر رضي الله عنه فرمایي:

«موږ به د پورته کېدو پر مهال الله اکبر، او د ښکته کېدو پر مهال سبحان الله ویل "،[22]

او په تکبیر ویلو سره به غږونه نه پورته کوي، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ فَإِنَّكُمْ لَا تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا إِنَّهُ مَعَكُمْ إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ».[23]

«ای خلکو پر ځانونو نرمي وکړئ، تاسو کوڼ او غائب ته اوازونه نه کوئ، هغه له تاسو سره دی او هغه اورېدونکی او نږدې دی».[23]

۲۳

ورته مستحب دي چې د شپې لخوا سفر وکړي، په ځانګړې توګه د شپې په لومړۍ برخه کې، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«عَلَيْكُمْ بِالدُّلْجَةِ؛ فَإِنَّ الْأَرْضَ تُطْوَى بِاللَّيْلِ».[24]

«سفرونه مو د شپې وکړئ، ځکه په شپه کې ځمکه راغونډېږي».[24]

(21) بخاري په: (۲۹۹۴)، شمېره روایت کړی.
(22) بخاري په: (۲۹۹۳) شمېره روایت کړی.
(23) أبو داود په: (۲۵۷۱) شمېره روایت کړی.
(24) أحمد په خپل مسند کې په: (۱۰۷۷۱) روایت کړی.

۲۴ ورتـه مستحب دي چې پـه سفر کې زياتې دعاګانې وکړي،

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ».[25]

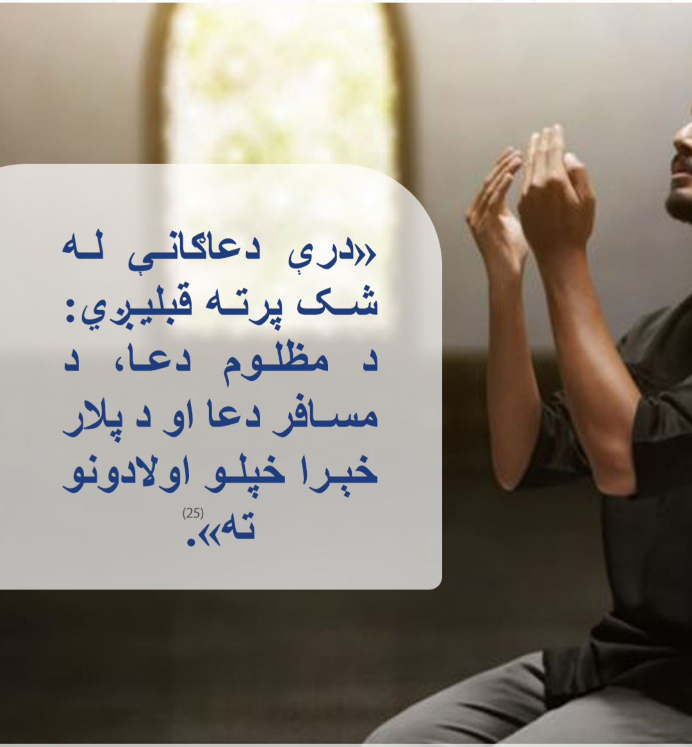

(25) بزار پـه خپل مسند کې پـه: (۱۰۰۶۸) شمېره روایت کړی دی.

دويم: په سفر کې طهارت

مسافر ته په کار دي چې پاکوالي ته پاملرنه وکړي،

له وړې بې اودسۍ اودس او له جنابت څخه دې غسل وکړي.

که اوبه ونه مومي،

یا دومره اوبه ولري چې خوراک او څښاک ته یې بسنه کوي، تیمم دې ووهي.

دواړه لاسونه دې په ځمکه ووهي، مخ او دواړه لاسونه دې پرې مسح کړي.

د تیمم طریقه دا ده چې:

او د تیمم پاکوالی لنډمهاله پاکوالی دی،

هر کله چې اوبه وموندل شي، باید اوبه وکاروي او تیمم یې باطلیږي،

کله چې د لوی نجاست لپاره تیمم وکړي او بیا اوبه ومومي غسل کول پرې واجب دی،

او که یې له قضای حاجت څخه تیمم وهلی وي او بیا اوبه ومومي، باید اودس وکړي. په حدیث کې راځي:

«الصَّعِيدُ الطَّيِّبُ وَضُوءُ المُسْلِمِ وَإِنْ لَمْ يَجِدِ المَاءَ عَشْرَ سِنِينَ، فَإِذَا وَجَدَ المَاءَ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ، وَلْيُمِسَّهُ بَشَرَتَهُ»[26].

«پاکه خاوره د مسلمان لپاره پاکوونکې ده، که څه هم لس کاله اوبه ونه مومي، کله یې چې اوبه وموندلې نو د الله څخه دې ووېرېږي او ودې کاروي »[26].

د قرآن، سنت او اهل سنت په اجماع سره په موزو مسح کول روا دي.

په موزو او ورته شیانو د مسحې کولو شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. چې موزې یا جرابې جائز او پاکې وي.

۲. چې د پاکوالي په حالت کې یې واغوندي.

۳. هغه غړی یې پټ کړی وي چې (په اودس کې یې وینځل) فرض دي.

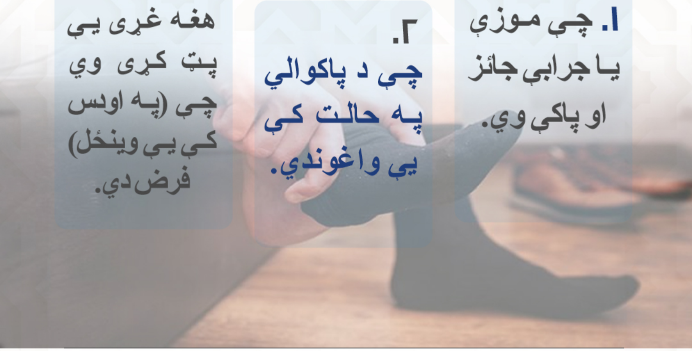

(26) بخاري په: (۱۸۰۴)، او مسلم په: (۱۹۲۷) شمېره روایت کړی.

۴.
چې مسح په وړې بې اودسۍ کې وي، په جنابت او هغه څه کې مسح روا نده چې له امله يې غسل کيږي.

۵.
مسح بايد د شريعت له مخې په ټاکل شوي وخت کې وي، چې د استوګن (مقيم) لپاره يوه ورځ او شپه او **د مسافر لپاره درې ورځې او شپې ده**، دا موده د صحيح نظر له مخې د بې اودسۍ پسې له لومړۍ مسحې څخه پيليږي، يعنې د مقيم لپاره څلورويشت ساعته او د مسافر لپاره دوه اويا ساعته وخت لري.

په موزو مسح کول په دريو کارونو سره باطليږي:

١ داسې يو څه رامنځته شي چې له امله يې غسل واجبيږي لکه جنابت، نو مسح باطليږي او بايد غسل وشي.

٢ کله يې چې له مسحې وروسته وباسي.

٣ کله چې شرعي معتبره نېټه پای ته ورسيږي مسح باطليږي.

* * *

دریم: په سفر کې د لمانځه لنډولو (قصر) احکام:

په سفر کې د لمانځه لنډول د پوره لمونځ څخه غوره دي.

خو که مسافر څلور رکعتي لمونځ پوره وکړ، لمونځ يې صحيح دی، خو د غوره کار خلاف کار يې کړی دی.

که مسافر د خپل کلي يا ښار له ټولو کورونو څخه ووت،

قصر کوي، او دا د جمهورو علماوو نظر دی.

او که چیرته یې د لمانځه د وخت له داخلېدو وروسته سفر وکړ، نو کولی شي قصر وکړي،

ځکه چې هغه د لمانځه د وخت له پای ته رسیدو مخکې سفر کړی دی.

او د مسافر لپاره د ماسپښین او مازدیګر،

ماښام او ماخوستن لمونځونه یو ځای کول سنت دي

کله چې ورته اړتیا وي،

کله چې سفر ته ادامه ورکوي، نو د لمونځونو په یو ځای کولو کې به هغه طریقه کاروي چې ده ته پکې اسانتیا وي، یا د تقدیم جمع یا د تأخیر (چې مازدیګر ماسپښین ته رامخکې کړي او یا ماسپښین مازدیګر ته وروسته کړي، همداسې په ماښام او ماخوستن کې).

او که مسافر د لمونځونو یو ځای کولو ته اړتیا نه درلوده نو نه دي یو ځای کوي

لکه چې په یو ځای کې استوګن شي او هغه مهال ترې روانیږي چې د دویم لمانځه وخت داخل شي، نو غوره دا ده چې یو ځای یې نه کړي؛ ځکه چې اړتیا ورته نه لري، له دې امله رسول الله صلی الله علیه وسلم په حجة الوداع کې په منی کې لمونځونه سره یو ځای نه کړل؛ ځکه چې اړتیا ورته نه وه.

او په نفلي لمونځونو کې؛

نو مسافر هم لکه د مقیم په څیر نفلي لمونځونه کولی شي، لکه د ځاښت لمونځ، تهجد او داسې نور نفلي لمونځونه، پرته د ماسپښین، ماښام او ماخوستن له راتبه نفلو څخه، ځکه په هغې کې سنت طریقه دا ده چې پرېښودل شي.

نفل لمونځ په سپرلۍ کیږي لکه:

طیاره، موټر، بیړۍ او داسې نور د ترانسپورټ وسایط، او د فرض لمانځه لپاره باید ښکته شي، مګر دا چې له ښکته کېدلو عاجز و.

ضیوف الرحمن
hajjumrh.com

د مقیم پسې د مسافر لمونځ صحیح دی،

او مسافر به هم لکه د خپل امام په څېر لمونځ پوره کوي، برابره خبره ده که ټول لمونځ يې لاندې کړی و، یا یو رکعت او یا لږ، آن که په وروستي تشهد کې له سلام اړولو مخکې د امام سره یو ځای شو لمونځ به پوره کوي، او همدا د علماوو له دوو قولونو څخه صحیح یو دی.

څلورم: د حج، عمرې یا سفر څخه د راستنیدو آداب

په کار ده چې له سفر څخه په بیرته راستنیدو کې بیړه وکړي او له ضرورت پرته اوږد پاتې نشي؛

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«السَّفَرُ قِطْعَةٌ مِنَ الْعَذَابِ، يَمْنَعُ أَحَدَكُمْ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَنَوْمَهُ، فَإِذَا قَضَى نَهْمَتَهُ فَلْيُعَجِّلْ إِلَى أَهْلِهِ».[27]

« سفر د عذاب یوه ټوټه ده، چې سړی له خوړلو، څښلو او خوب څخه منع کوي، نو کله چې ستاسو څخه یو کس خپلې اړتیاوې پوره کړي، خپلې کورنۍ ته دې په بیړه لاړ شي».[27]

کله چې خپل هېواد ته د راستنیدو اراده وکړي،

نو په سپرلۍ د سپرېدو پر مهال دې د سفر دعا ووايي او دا الفاظ دې پرې ورزیات کړي:

«آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ».[28]

(موږ په خبر سره ستنېدونکي، له ګناهونو څخه توبه کوونکي، د الله خاص عبادت کوونکي، او د الله په نعمتونو شکر ویستونکي یو».[28]

---

(27) بخاري په: (۱۷۹۷)، او مسلم په: (۱۳۴۲) شمېره روایت کړی.

(28) بخاري په: (۴۱۱۶) شمېره روایت کړی.

ورته مستحب دي چې له سفر څخه د راستنیدو پر مهال هغه څه ووای] چې له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابت دي، کله به چې هغه له کومې غزا، حج او یا عمرې څخه راستنېده، نو د ځمکې په هره لوړه به چې خوته درې تکبیرونه به یې ویل او بیا به یې ویل:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ، وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، آيِبُونَ، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ، سَاجِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ، صَدَقَ اللهُ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»[29].

"له الله پرته بل حق معبود نشته، هغه یو دی، شریک نه لري، هغه لره پاچاهي ده، ستاینه هغه لره ده، او هغه په هر څه قادر دی، موږ بیرته راګرځېدونکي، توبه کوونکي، عبادت کوونکي، سجده کوونکي، د خپل رب ستاینه کوونکي یو. الله خپله ژمنه پوره کړه، او خپل بنده ته یې فتح ورکړه، او یوازې یې ډلو ته ماتې ورکړه"[29].

(29) بخاري په: (۱۷۹۷)، او مسلم په: (۱۳۴۲) شمېره روایت کړی.

د خپل کلي د لیدو پر مهال ورته مستحب دي چې ووایي:

«آيِبُونَ تَائِبُونَ عَابِدُونَ لِرَبِّنَا حَامِدُونَ»،[30]

«موږ په خیر راګرځیدونکي، له ګناهونو څخه توبه کوونکي، د الله خاص عبادت کوونکي، او د الله په نعمتونو شکر ویستونکي یو"،[30]

دا الفاظ به تر هغه پورې تکراروي چې خپل کلي ته ننوځي؛ دلیل یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم عمل دی.

که چېرته له ډېرې مودې وروسته راغلی و، نو له اړتیا پرته دې سم دلاسه خپلې کورنۍ (ښځې) ته د شپې لخوا نه ورځي مګر دا چې مخکې یې خبر ورکړی وي او د شپې مهال یې د ورتګ ورته ویلي وي؛

ځکه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم له دې کار څخه منع کړې ده، جابر بن عبدالله رضي الله عنهما فرمایلي:

«نَهَى رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلًا»،[31]

"رسول الله صلی الله علیه وسلم له دې منع فرمایلې چې سړی د شپې له خوا د خپلې کورنۍ دروازه وټکوي".[31]

په دې کې حکمت هغه دی چې بل روایت تشریح کړی دی.

«حَتَّى تَمْتَشِطَ الشَّعِثَةُ، وَتَسْتَحِدَّ الْمَغِيبَةُ»،[32][33]

«تر څو چې جرېړ سر والا خپل سر ګمنځ کړي، او هغه چې خاوند یې له ډېرې مودې څخه غایب وي نو خپل ځان به پاک کړي»،[32][33]

---

(30) مسلم په (۷۱۵) شمیره روایت کړی.

(31) (الشعثة): هغه ښځه چې له ډېرې مودې یې ویښتان غوړ او ګمنځ کړي نه وي.او (الاستحداد): د اوسپنیزې آلې کارول لکه: (پاکي). او: (المغيبة): هغه ښځه چې خاوند یې ترې لرې تللی وي. التحرير في شرح صحيح مسلم - الأصبهاني (ص ۲۹۲).

(32) مسلم په (۷۱۵) شمیره روایت کړی.

(33) نسائي په: (۹۰۹۹) شمیره روایت کړی.

او په یو بل روایت کې راځي:

«نَهَى رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم أَنْ يَطْرُقَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ لَيْلًا، يَتَخَوَّنُهُمْ أَوْ يَلْتَمِسُ عَثَرَاتِهِمْ».[34]

«رسول الله صلی الله علیه وسلم خپلې کورنۍ ته (د بدګمانۍ له مخې) له ناڅاپه ورتلو منع فرمایلې ده چې خیانت یې معلوم کړي یا یې د اشتباهاتو پسې ګرځي چې معلوم یې کړي».[34]

له سفر څخه د راتلوونکي کس لپاره مستحب دي چې تر ټولو لومړی جومات ته ورشي او دوه رکعته لمونځ پکې وکړي،

ځکه چې پیغمبر صلی الله علیه وسلم کړي دي.

(34) مسلم په (۲۴۲۸) شمیره روایت کړی.

د مسافر لپاره مستحب دي چې کله له سفر څخه راستون شي، نو د خپلې کورنۍ او ګاونډیانو له ماشومانو سره دې مهربانه اوسي، او د هرکلي پر مهال دې ورسره نیک چلند وکړي،

لـه ابـن عبـاس رضـی الله عنهمـا څخه روایـت دی چې کلـه پیغمبر صلی الله علیه وسلم مکې ته ورسید، نو د بنو عبدالمطلب ځوانانو یې هرکلی وکړ، نـو یـو یې د ځان سره مخکې او بل یې شاته سپور کړ. او عبد الله بن جعفر رضي الله عنه وایي:

"كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى الله عليه وَسَلَّمَ إِذَا قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ تُلُقِّيَ بِنَا، قَالَ: فَتُلُقِّيَ بِي وَبِالْحَسَنِ أَوْ بِالْحُسَيْنِ، قَالَ: فَحَمَلَ أَحَدَنَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَالْآخَرَ خَلْفَهُ حَتَّى دَخَلْنَا الْمَدِينَةَ".(35)

«رسـول الله صلـی الله علیـه وسـلم بـه چـې کلـه لـه سفر څخـه راوګرځیـد نـو مـوږ بـه هرکلي ته وروستل کېدلو، نـو یو ځل زه او حسـن؛ یا حسـین هرکلي ته وروستل شـو، نو زموږ څخه یې یـو مخـې او بـل د ځان پسـې شـاته سـپور کړ، تر دې چـې مدینې ته ننوتلو».(35)

ډالۍ ورکول مستحب دي، ځکه چې په ډالۍ سره زړونه ښه کیږي او کینه پرې له منځه ځي،

او قبلـول او پـرې بدلـه ورکـول هم مستحب دي، او لـه کـوم شـرعي خنډ پرتـه یـې بېرتـه ورکـول مکروه دي؛ لـدې امله رسـول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي:

«تَهَادُوا تَحَابُّوا».(36)

«یـو بـل تـه سـره ډالـۍ ورکـړئ چـې خپلمنځي مینه مو سره پیدا شي».(36)

او ډالـۍ د مسلمانانو تـر منځـه د مینـې او محبـت لـه اسـبابو څخـه یـو سبب دی.

(35) بیهقي پـه «السنن الكبرى» کـې پـه: (۱۱۹۴۶) شـمېره روایت کـړی دی.

(36) طبراني پـه الأوسـط کـې پـه: (۹۷) شـمېره روایـت کـړی.

ضيوف الرحمن
hajjumrh.com

کله چې مسافر خپل هېواد ته راشي نو غاړه ورکول مستحب دي؛

د هغه حديث له مخې چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم له اصحابو څخه ثابت دی، لکه څرنګه چې أنس رضي الله عنه فرمايلي:

"کله به چې سره مخ شول نو لاسونه به يې سره ورکول او کله به چې له سفر څخه راستانه شول نو يو بل ته به يې سره غېږې ورکولې."[37]

وصلى الله وسلم على نبينا محمد.

(37) بخاري په: (۳۱۱۶)، او مسلم په: (۱۰۰) شمېره روايت کړی.

ضيوف الرحمن
hajjumrh.com

فهرست

د سفر آداب او احکام 2

لومړی: د سفر آداب 2

دویم: په سفر کې طهارت 17

دریم: په سفر کې د لمانځه لنډولو (قصر) احکام: 21

څلورم: د حج، عمرې یا سفر څخه د راستنیدو آداب 25

تعرف على الإسلام

بأكثر من 100 لغة

موسوعة القرآن الكريم
QuranEnc.com

ترجمات متقنة لمعاني القرآن الكريم بأكثر من (75) لغة

بيان الإسلام
byenah.com

مواد منتقاة للتعريف بالإسلام وتعليمه بأكثر من (120) لغة

موسوعة الأحاديث النبوية
HadeethEnc.com

ترجمات متقنة للأحاديث النبوية وشروحها بأكثر من (60) لغة

ضيوف الرحمن
hajjumrh.com

مواد منتقاة للحجــــاج والمعتمرين و الزوار بلغات العالم

جامع المحتوى الإسلامي باللغات
islamcontent.com

مواد إسلامية متنوعة وشاملة بأكثر من (125) لغة

موسوعات وخدمات إسلامية باللغات
s.islamenc.com

للمزيد
من المواقع الإسلامية
بلغــــات العــــالم

ضيوف الرحمن
hajjumrh.com

جمعية خدمة المحتوى
الإسلامي باللغات